

בראשית פרק ב: בריאת האדם

מבוא

בפרק ב נתמקד בבריאת האדם ובמשמעותה. האדם נברא בצלם אלוקים, זהו שבחו וחובתו כאחת. נעסוק גם בבריאת האישה, ומה מטרתה של בריאה זו.

שאלות מכוונות למידה

א. מהם ההבדלים בין תיאור הבריאה בפרק א לתיאור בפרק ב? (לתלמידי 5 יח"ל).

ב. מדוע חוזר פרק ב על בריאת האדם?

ג. מה מוסיף פרק ב לגבי ייחודיות הקשר בין האיש לאשה?

☒ השוואה בין פרק א לפרק ב

שים לב, ההשוואה בין פרק א לפרק ב היא לתלמידי 5 יחידות בלבד.

1. פרק ב מספר שוב את ספור הבריאה. מדוע יש צורך לחזור על ספור הבריאה? בכדי שנוכל לענות על שאלה זו נערוך תחילה השוואה בין שני סיפורי הבריאה ונראה כי קיימים כמה וכמה הבדלים. עיין בשני הפרקים ורכז את ההבדלים (בלשונך) בטבלה הבאה:

מרכיבי השוואה	פרק א'	פרק ב'
א סדר בריאת העולם	בריאה מסודרת לפי ימים	
ב מה מיקום האדם בסדר הבריאה? התייחס רק ל: חי, צומח, אדם		
ג תיאור בריאת האדם	ע"פ פסוק כז:	ע"פ פסוק ז:
ד תפקיד האדם	ע"פ פסוק כח:	ע"פ פסוק טו:
ה תכונותיו של האדם	נברא "בצלם אלקים"	לאדם יש נשמה ויכולת דיבור
ו כיצד ומתי נבראה האישה?	ע"פ פסוק כז:	ע"פ פסוקים ז, כא, כב:
ז באיזה שם מכונה הקב"ה?		

שיטת רש"י לסתירה בין שני הפרקים

ההסבר ראשון של רש"י לסתירות

☒ רש"י בראשית ב, ה

מקדם - במזרחו של עדן נטע את הגן. ואם תאמר הרי כבר כתב "ויברא אלהים את האדם" וגו' (בראשית א כז). ראיתי בברייתא של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי משלושים ושתים מדות שהתורה נדרשת, וזו אחת מהן: "כלל שלאחריו מעשה הוא פרטו של ראשון". ויברא את האדם זהו כלל, סתם בריאתו מהיכן (נברא) וסתם מעשיו, חזר ופירש (בפרק ב) "וייצר ה' אלהים..." ויצמח לו גן עדן, וינחמו בגן עדן, ויפל עליו תרדמה, השומע סבור שהוא מעשה אחר, ואינו אלא פרטו של ראשון. וכן אצל הבהמה חזר וכתב "וייצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה" (ב יט), כדי לפרש - ויבא אל האדם לקרות שם...

2. כיצד מבאר רש"י את השוני הקיים בתיאור בריאת העולם? בתשובתך התייחס לנקודות הבאות:
 - א. הסבר את המידה הנזכרת ברש"י "כלל שלאחריו מעשה הוא פרטו של ראשון".
 - ב. מהו "הכלל" ומהו "הפרט" בסתירה שלפנינו?
 - ג. האם יש סתירה בין הפרקים?

ההסבר השני של רש"י לסתירות

☒ רש"י בראשית ב, ה

וכל עשב השדה טרם יצמח - עדיין לא צמח, וביים) שלישי שכתוב "ותוצא הארץ", על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי. כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

3. עין ברש"י, וענה:

- א. מהו הסברו של רש"י לסדר השונה של הנבראים בין שני הפרקים?
- ב. מדוע לא נראתה צמחייה בעולם לפני בריאת האדם?
- ג. האם יש סתירה בין הפרקים?

הסתירה בעניין בריאת האישה

בראשית פרק א, פסוק כז	בראשית פרק ב, פסוקים ז כא-כב:
ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם.	וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה... ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו וייסגר בשר תחנתנה: ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה
<p>רש"י בראשית א, כז</p> <p>זכר ונקבה ברא אותם - ולהלן הוא אומר "ויקח אחת מצלעותיו" וגו' (בראשית ב, כא).</p> <p>מדרש אגדה שבראו שני פרצופין בבריאה ראשונה ואחר כך חלקו.</p> <p>ופשוטו של מקרא, כאן הודיע שבראו שניהם בשני ולא פירש לך כיצד ברייתן ופירש לך במקום אחר.</p>	

4. עיין בפסוקים (משני הפרקים) הסותרים בתיאור בריאת האישה, ובדברי רש"י, וענה:
 - א. הסבר בלשונך את שני התירוצים של רש"י לסתירה שיש בין שני הפרקים.
 - ב. מדוע הפירוש השני הינו "פשוטו של מקרא"?
 - ג. לעיל ראינו שני הסברים שונים ברש"י לסתירות בין שני הפרקים, איזה תירוץ כאן מתאים להסבר הראשון, ואיזה תירוץ כאן מתאים להסבר השני?

☒ הסתירה בעניין כינוי של הקב"ה

בפרק א, ה' נזכר פעמים הרבה ומכונה תמיד בשם "אלוהים". "אלהים" הוא כינוי לה' שפועל במידת הדין. בפרק ב, ה' נזכר פעמים הרבה ומכונה תמיד בשם "יה-וה אלהים". "יה-וה" הוא כינוי לה' שפועל במידת הרחמים. על ההבדל הזה בין שני הפרקים כותב רש"י את הדברים הבאים:

☒ רש"י בראשית א א

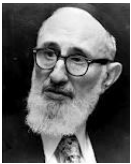
"ברא אלהים" (א, א) - ולא אמר 'ברא יה-וה', שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, היינו דכתיב "ביום עשות יה-וה אלהים ארץ ושמים" (ב, ד).

5. עיין ברש"י וענה:

א. כיצד מתרץ רש"י את ההבדל בין כינויו של הקב"ה בפרק א לבין כינויו בפרק ב?

ב. מדוע ה' לא ברא את העולם רק במידת הדין?

ב לעיל ראינו שני הסברים שונים ברש"י לסתירות בין שני הפרקים, לאיזה הסבר מתאים התירוץ כאן בעניין שמו של הקב"ה?

☒ שיטת הרב יוסף דב סולוביצ'יק לסתירה בין שני הפרקים

הרב סולוביצ'יק: רב והוגה דעות

הקים את הישיבה-יוניברסיטי, ממנהיגי יהדות ארה"ב, 1903-1993

☒ מתוך: איש האמונה הבודד

שני הסיפורים מבטאים את שניות האדם (דואליות, שני פנים). לא הסתירה המדומה של שתי מהדורות, אלא הסתירה האמיתית בטבע האדם. שני התיאורים עוסקים בשני 'אדם', שני אנשים, שני אבות האנושות, שני טיפוסים, שני נציגים של האנושות, ואין פלא שהם אינם זהים... בכל אדם מצויים שני אישים: האדם הראשון - היוצר ובעל ההדר, והאדם השני - הנכנע והעניו.

(האדם הראשון - פרק א)

התנ"ך מודע לְהִיּוֹת האדם יצור טבעי, שמקומו לצד החיות והצמחים... חלק בלתי נפרד מן הטבע...

האדם הטבעי מונגד אל האלוהים, ומהותו הארעית והחולפת מוצבת אל מול נצחיותו וכול יכולתו של הבורא...

עם זאת, יש באדם יסוד המקנה לו את ייחודו... צלם אלוהים שבו נברא...

המושג 'צלם אלוהים' שבתיאור הראשון בתורה מתייחס אל כשרונו... של האדם היוצר.

דמיונו של האדם לאלוהים מתבטא בשאיפתו וביכולתו של האדם להיות יוצר...

באדם הראשון שולטת שאיפה אחת - להשלטת הכוחות הטבעיים היסודיים, לשלוט בהם ולהעמידם לרשות עצמו...

(האדם השני - פרק ב)

האדם השני, בדומה לאדם הראשון, סקרנותו מתעוררת על ידי היקום... הוא מפנה את התעניינותו לעבר שאלות מן

הסוג המיטאפיסי (שאלות פילוסופיות)... הוא רוצה לדעת:

מדוע? - מדוע נברא העולם? מדוע עומד האדם מול מערכת של עצמים ומאורעות כבירים ואדישים?

מהו? - מה תכליתם של כל אלה?...

מיהו? - מי הוא העוקב אחרי בהתמדה?...

מיהו שהאדם בו באהבה רבה ונלהבת ואשר ממנו הוא בורח מתוך פחד וחרדה?...

לשם כך הוא רוצה להבין את העולם החי, 'הנתון' שבתוכו הוטל, ... ולומד להכירו בתמימות, במורא ובהערצה...

האדם השני אינו חוקר את היקום המופשט המדעי, כי אם את העולם האיכותי המקסים, שבו הוא מקיים יחס הדוק

עם אלוהים... האדם השני חי בדביקות עם אלוהים.

6. עיין בדבר הרב סולבצ'יק, וענה:

- א. כיצד פותר הרב סולובצ'יק את הסתירה בין שני התיאורים של הבריאה?
- ב. מהם המאפיינים של **האדם הראשון**, לפי התיאור של סולובצ'יק? הבא ראיות למאפיינים אלה מפרק א'.
- ג. מהם המאפיינים של **האדם השני**? הבא ראיות למאפיינים אלו מפרק ב'.

☒ סיכום

7. מה ההבדל העקרוני בין שני ההסברים של רש"י לבין ההסבר של הרב סולבצ'יק?

☒ תהלים פרק ח

- (א) לִמְנַצֵּחַ עַל הַגִּיתִית מְזֻמּוֹר לְדָוִד :
- (ב) ה' אֲדַגֵּינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּנְה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם :
- (ג) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יִסְדָּתְךָ עַז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהִשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם :
- (ד) כִּי אָרְאָה שְׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֲצִבְעֶיךָ יָרַח וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנֶתָה :
- (ה) מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וַיָּבֵן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ :
- (ו) וַתַּחֲסֶרְהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְכַבּוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ :
- (ז) תִּמְשָׁלְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שֵׁתָה תַחַת רַגְלָיו :
- (ח) צִנְה וְאֵלִפִּים כָּלֶם וְגַם בְּהֵמוֹת שָׂדֵי :
- (ט) צַפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם עֵבֶר אֲרָחוֹת יַמִּים :
- (י) ה' אֲדַגֵּינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ :

8. **שאלת הבנה ויישום:** עיין בתהלים מזמור ח, לאיזה מתיאורי הבריאה (פרק א או פרק ב) מתאים התיאור במזמור זה? נמק תשובתך.

בריאית האדם

מה לומדים מתיאור בריאת האדם בפרק א?

בראשית א

- (כד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ וְחַיֵּיתוּ אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי כֵן :
- (כה) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת כָּל רִמָּשׁ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב :
- (כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ...
- (כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם :
- (כח) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים
- וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכַבְּשֶׁהּ וּרְדוּ בְּדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּת הָרֶמֶשׂוֹת עַל הָאָרֶץ :
- (כט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתְתִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ :
- (ל) וְלִכְל חַיַּת הָאָרֶץ וְלִכְל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל רִמָּשׁ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ וַיְהִי כֵן :
- (לא) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרְב וַיְהִי יוֹם הַשְּׁשִׁי : פ

9. מצא לפחות ארבעה הבדלים, במה שונה הדרך בה התורה תיארה את בריאת האדם ביום השישי לבין הדרך בה התורה תיארה את שאר הדברים שנבראו?

רמב"ן, בראשית א כו

נתייחד בעשיית האדם "מאמר" בעבור גודל מעלתו, כי אין טבעו כטבע החיה והבהמה אשר ברא במאמר הקודם לו.

10. על אחד ההבדלים בין בריאת האדם לבין שאר הדברים שנבראו דן הרמב"ן, עיין בדבריו וענה:
א. איזה הבדל מוצא הרמב"ן בין בריאת האדם לבין שאר הדברים שנבראו?
ב. לפי הרמב"ן, מדוע קיים הבדל זה?

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ" (פסוק כו)

בראשית רש"י א, כו

נעשה אדם - ענוותנותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שהאדם בדמות המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם, וכשהוא דן את המלכים הוא נמלך בפמליא שלו....

11. עיין בפסוק כו ובדברי רש"י, וענה:
א. אל מי פונה ה' מדוע הוא משתמש בלשון רבים?
ב. לפי הסברו של רש"י, למי דומה האדם? ומה המקור לכך בפסוק?
ג. "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם" - מדוע ה' מתייעץ עם גורמים נוספים בעניין בריאת האדם?
ד. איזו מידה טובה אנו לומדים מהניסוח בלשון רבים?

○ המשך דברי רש"י

נעשה אדם - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו, ויש מקום למינים לרדות (יש פתחון פה לכופרים לומר דברי כפירה), לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן. ואם (היה) כתוב 'אעשה אדם' לא למדנו שיהא מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו. ותשובת המינים כתב בצדו "ויברא אלוהים את האדם", ולא כתב "ויבראו".

12. עיין בדברי רש"י, וענה:
א. מה הבעיה הרעיונית בביטוי "נעשה אדם"? מה הטענה שיכולים הכופרים לטעון בעקבות ביטוי זה?
ב. כיצד ניתן לדחות את טענתם?
ג. מדוע התורה מתנסחת באופן כזה שיוצרת טענה לכופרים?

מה לומדים מתיאור בריאת האדם בפרק ב?

בראשית פרק ב, ז

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה.

אונקלוס

וּבְרָא ה' אֱלֹהִים יֵת אָדָם, עֹפְרָא מִן אֲרָעָא, וַיִּנְפַח בְּאַפּוּהִי, נְשָׁמַתָּא דְחַיִּי; וַהֲוֵת בְּאָדָם, לְרוּחַ מִמְלָלָא.

רש"י

לנפש חיה - אף בהמה וחיה נקראו "נפש חיה", אך זו של אדם חיה שבכולן, שנתווסף בו דעה ודבור. ויפח באפיו - עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים.

13. בפרק א ראינו כמה דברים ייחודיים בבריאתו של האדם, פרק ב' משלים נקודות נוספות. עיין בפרק ב פסוק ז ובדברי רש"י ואונקלוס, וציין שני דברים ייחודיים נוספים המאפיינים את האדם.

האדם קשור לאדמה ויש לו יכולת לקרוא שמות

מפסוק ז' אנו למדים גם על הקשר של האדם לאדמה וזה גם מסביר את שמו, שנאמר: "וַיִּצְרֶה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה". בהמשך הפרק אנו למדים שהדיבור של האדם מאפשר לו גם את היכולת לקרוא שמות (לחיות ולאיש), שנאמר: "וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל חַיַּת הַשָּׂדֶה... וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עָצָם מֵעֲצָמִי וּבִשָׂר מִבִּשְׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לָקַחָהּ זֹאת" (ב; כ, כג)

☒ מדוע לא נאמר על בריאת האדם "וירא אלוקים כי טוב"?

☒ דעת מקרא, בראשית

בבריאת האדם 'בצלם', כלומר במתן דעת ותבונה לו, נעשה האדם ליצור יחידאי, בעל בחירה... בחירה זו מעמידה את האדם בניסיון בלתי פוסק... ואולי משום כך לא כתב באדם - לאחר מעשה בריאתו - במפורש 'כי-טוב'.

תפקידו של האדם

תפקידו של האדם בעולם לפי פרק א הוא לפרות ולרבות ולשלוט על הטבע. שנאמר: "וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹּשְׁהָ וּרְדוּ בָדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּת הָרֶמֶשׂוֹת עַל הָאָרֶץ" (א, כח). האדם הוא נזר הבריאה. לעומת זאת פרק ב מתגלה תפקיד שונה לאדם. נענין בהרחבה בתפקידו של האדם בגן עדן כפי שעולה מפרק ב:

בראשית ב, טו

וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ.

אב"ע בראשית ב, טו

לעבדה - להשקות הגן.

ולשמרה - מכל החיות שלא יכנסו שם ויטנפוהו.

14. לפי האב"ע, מה תפקידו של האדם בגן עדן? כיצד האב"ע מפרש את הביטוי "לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ"?

○ פרקי דרבי אליעזר פרק א

ושמא תאמר כי יש מלאכה בגן עדן לפתח ולשדד את האדמה, ולא כל האילנות נצמחין מאליהן? או שמא תאמרי שמלאכה בגן עדן להשקות את הגן? והלא כבר נהר יוצא מעדן להשקות את הגן שני "ונהר יוצא מעדן" וכו'!
ומה הלשון הזה "לעבדה ולשמרה"? לא אמר "לעבדה ולשמרה" אלא לעסוק בדברי תורה ולשמור את כל מצותיה, שנאמר "לשמור את דרך עץ החיים", ואין עץ חיים אלא תורה, שנאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה".

15. השווה בין ההסבר של האב"ע להסבר של המדרש בפרקי דרבי אליעזר, וענה:

א. במה דומה ההצעה הראשונה שמעלה המדרש כפירוש לביטוי "לעבדה ולשמרה" לפירוש של האב"ע?

ב. מדוע המדרש דוחה הצעה זו?

ג. כיצד מפרש המדרש את הביטוי "לעבדה ולשמרה"?

ד. מה ההבדל העקרוני בין שני הפירושים?

"וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם"

תפקיד נוסף שישי לאדם בגן עדן הוא לשמוע לציווי ה': **"וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם** לאמר מפל עץ הגן אכל תאכל: וימעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (ב, טז-יז). בפרק ג נעסוק בהרחבה בציווי הזה, אך במסגרת פרק ב אנו רואים את הציווי הזה כפן נוסף לתפקידו ומעלתו של האדם. מאכליו של האדם אינם רק מעשה קיומי. הם מתעלים לדרגה של **קיום מצווה**.

בריאת האישה

בראשית פרק א	בראשית פרק ב
(כו) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם.	(יח) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָ כְּנַגְדּוֹ: (יט) וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כֶּל חַיֵּית הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לְרֹאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נָפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: (כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיֵּית הַשָּׂדֶה וְלָאָדָם לֹא מָצָא עֶזְרָ כְּנַגְדּוֹ: (כא) וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה: (כב) וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם: (כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עֵצָם מֵעַצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזָאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת: (כד) עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

16. בריאת האישה מתוארת פעמים, פעם בפרק א ופעם בפרק ב. עיין בפסוקים המביאים את שני התיאורים. א. כתוב בטבלה שלפניך מה הם שלושת ההבדלים בין שני התיאורים הנ"ל.

פרק ב	פרק א	ההבדלים
		א. סדר הבריאה
		ב. המטרה והמשמעות של הקשר בין בני הזוג
		ג. כיצד בני הזוג מכוונים? מה משמעות הכינויים הללו?

ב. לאור הפירושים שלמדנו עד כה, הצע הסבר לסתירות בין שני תיאורי בריאת האישה.

מה ניתן ללמוד על הקשר הזוגי מפרקנו?

פסוקי קריאת השמות לבעלי החיים - מקומם בפרק ומטרתן

בתוך הפסוקים בפרק ב' (פס' יח-כד) המתארים את בריאת האישה, ישנם פסוקים הסוטים לכאורה מהנושא המרכזי של בריאת האישה. פסוקים יט-כ עוסקים בקריאת שמות לבעלי החיים. מדוע נקטעת בריאת האישה ע"י קריאת השמות לבעלי החיים? על שאלה זו ננסה לענות בעזרת המקורות הבאים:

בראשית ב, כ

וַיִּקְרָא הָאֱדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלֹאֲדָם לֹא מִצָּא עֶזֶר כְּנַגְדּוֹ:

רש"י

ולאדם לא מצא עזר, ויפל ה' אלהים תרדמה - כשהביאן, הביאן לפניו כל מין ומין זכר ונקבה, אמר לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג, מיד "ויפל...".

רמב"ן (ממשיך את הכיוון של רש"י)

והנכון בעיני, כי לא היה החפץ לפניו יתברך לקחת צלעו ממנו עד שידע אדם שאין בנבראים עזר לו, ושיתאוה שיהיה לו עזר כמותם. ומפני זה היה צריך לקחת ממנו אחת מצלעותיו. וזה טעם "ולאדם לא מצא עזר כנגדו".

17. עיין ברש"י וברמב"ן על פסוק כ, וענה

- פעולת "קריאת השמות" - מהי מסמלת? ומה חש האדם בעקבות "קריאת השמות"?
- מדוע היה חשוב לקב"ה שהאדם יקרא שמות לבעלי החיים לפני בריאת האישה?
- מדוע נקטעת בריאת האישה ע"י קריאת השמות לבעלי החיים?

"וַיֹּאמֶר הָאֱדָם זֹאת הַפְּעַם... " (פסוק כג)

תגובת האיש למראה האישה הייתה מאד נלהבת, תגובה זו מורה עד כמה האדם הבין שאכן האישה היא בת הזוג המתאימה לו ביותר לקשר חברתי - ונפשי. ניתן לראות בדבריו בפסוק כג, מעין שיר:

וַיֹּאמֶר הָאֱדָם
זֹאת הַפְּעַם
עֵצָם מְעַצְמִי
וּבִשָּׂר מִבִּשְׂרִי
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה
כִּי מֵאִישׁ לְקָחָהּ זֹאת

"על כן יעזב..." (פסוק כד)

בראשית ב, כד

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

18. כיצד פסוק כד מתאר את עוצמת הקשר שנוצר בין בני הזוג? במה בא לידי ביטוי עוצמת הקשר?